

VÄSTERBOTTNISK KVINNOHISTORIA

*Del av artikel om olyckan,
publicerad i Umebladet
den 1/8 1932.
Folkrörelsearkivet
i Västerbotten.*

Vaktfrun vid cellfängelset i Umeå

Siv Rehn

Det var alltså semesterperiod när personalen vid cellfängelset i Umeå fick direktiv om att utföra en fångtransport till Lycksele. Två häktade personer, en man och en kvinna, skulle inställas i Lycksele för rannsaking. Vaktfrun Elin Charlotta Jansson hade egentligen semester men återgick i tjänst då regelverket krävde kvinnlig personal när kvinnlig fånge skulle transporteras. Vaktfrun Elin ville dessutom gärna se denna del av länet. En tillfälligt anlitad förare, tf vaktkonstapel Carl Bergström från Härnösand, var förare och man använde hans privata bil, en öppen sportbil av märket Ford. Före avfärden uppmanade fängelsedirektören Nyberg dem att köra lugnt (*Umebladet 1 aug 1932*).

Fångtransporten hade hunnit upp till Kvarntorp, cirka 6 km norr om Tvärålund, när man mötte en annan bil som girade över vägbanan och det hela slutade med en våldsamt krock. Föraren och de båda fångarna fick endast mindre blesyrer, men vaktfrun Elin som satt i framsätet, slungades ur bilen och omkom.

Den 60-åriga vaktfrun Elin fick sin grav på Norra kyrkogården i Umeå, men hon och hennes släkt var inte hemmahörande i trakten. Det var först efter ett hårt och annorlunda liv i Stockholm och Karlskrona som Elin Charlotta Jansson hösten 1902 kom flyttande upp till Västerbotten och Umeå.

I ett Södermanländskt torp 60 år tidigare Elin var född och uppvuxen i Gåsinge församling. Fadern arbetade som gruvarbetare vid Åkers Styckebruk, ett gammalt anrikt företag i Södermanland. Under 1870-talet föddes fyra döttrar i familjen, men endast tre av dem nådde vuxen ålder.

Mellanbarnet Elin lämnade hemmet redan som 10-åring och hade därefter arbete som barnpiga och piga hos olika familjer i hemförsamlingen. Hon konfirmerades vid 15-års ålder och kort därefter sökte Elin sig till ett baptistsamfund på hemorten.

När Elin under år 1893 hade tjänst hos Karl Johan Karlsson, brukare på Ljunga gård, träffade hon den åtta år äldre drängen Karl Gustaf Rundqvist, och förälskade sig. De båda bodde under större delen av detta år på samma gård och träffades under hela sommaren, framförallt under juni månad. Efter upprepade tillfällen med nära och intimt umgänge insåg Elin att hon blivit gravid. Elin berättade för Rundqvist att hon väntade barn och denne lovade henne äktenskap. Under hösten, den 26 oktober, träffade hon Rundqvist för sista gången. Denne stod då i begrepp att flytta till Stockholm där han fått arbete. Även Elin beslutade sig för att söka sig till huvudstaden och den 6 november 1893 erhöll hon tjänst hos makarna Jonsson. De bodde i ett hyreshus på Södermalm under adress Bondegatan 46.

Elin fann sig tillrätta hos makarna Jonsson och kom väl överens med frun. Hon tänkte anförtro sig till henne och berätta om sitt havandeskap, men beslöt sig för att avvakta. Elin väntade alltjämt på någon form av meddelande eller kontakt med Rundqvist.

Tragedin

Fru Jonsson var en god husmor och Elin trivdes med sitt arbete. Men grannfruarna hade börjat kommentera hennes utseende och pratade om att Elin möjligen var gravid? Redan före Elins flytt till Stockholm hade ryktesvis talats om att Elin väntade barn, men när Elin

Bondegatans mynning vid Hammarby sjö, 1900-talets början. Tecknare: F. Boberg/ Nordiska museet.

fick höra talas om detta avfärdade hon det hela (Se föräldrarnas uttalande i Dom i mål 85/1894, Stockholms RR, s. 13).

När tiden för nedkomsten närmade sig och Rundqvist inte hört av sig, beslutade sig Elin i mitten av februari månad att inte behålla barnet. Hon var orolig för vad medlemmarna i det baptistförbundet hon tillhörde skulle säga om de fick veta att hon fött ett oäkta barn. Elin trodde dessutom att hon skulle kunna göra sig av med barnet utan att bli upptäckt – det senare genom att framföda barnet ute på avträdet på gården – där ett foster "syntes lätteligen kunna döljas" som det står att läsa i domen.

Under förmiddagen söndagen den 18 mars började så Elin känna värkar. Hon skylldes på diarré och begav sig ner till avträdet på gården, men då verkarna avstannade gick Elin upp igen till bostaden och återupptog sina vanliga sysslor. På eftermiddagen återkom dock värkarna, och Elin begav sig åter till avträdet. Innan födseln var klar kom hennes husmor och sa åt henne att återuppta sina sysslor. När Elin ändå inte kom upp frågade husmodern om hon var barnsjuk, beordrade henne åter att komma upp, och hotade med att skicka ner sin man efter henne. Därefter lämnade hon Elin ostörd, och i det skedet framfödde Elin barnet.

Elin berättar senare under rättegången hur hon låtit fostret falla ner i kärlet med "orenlighet" utan att se på fostret, att hon slitit av navelsträngen och inte hunnit höra något ljud, utan lagt på locket och gått ut på gården. En av grannkvinnorna, fru Söderholm, vittnar om hur hon mött Elin ute på gården och att hon varit märkbart påverkad. På gården fanns även Elins husmor, och de båda kvinnorna uppmanade Elin att gå och lägga sig i makarna Jonssons kök, där man bäddat. Kvinnorna

beskriver under rättegången att de förstått vad som var på väg att hända och därför hade kallat på en barnmorska, som senare kom och då undersökte Elin. Husmodern gick då åter ner till avträdet tillsammans med två grannkvinnor, och fann i kärlet ett dött barn. Elin fördes sedan tillsammans med det döda barnet till Södra Barnbördshuset för vård. Hon blev kvar på sjukhuset i tio dagar, och fick under denna perioden sannolikt besök av föräldrarna. De hade nämligen per telegram informerats av fru Jonsson om det inträffade och omgående rest upp till Stockholm.

Rättsläkaren kunde efter sin undersökning av fostret konstatera att fostret varit fullgånget och ”med liv framfött”. Det hade ”ljutit döden genom qvävning i afträdes kärlets orenlighet” och den tilltalades ”underlåtenhet att om detsamma taga vård”. Elin Charlotta Jansson dömdes av Stockholms rådhusrätt den 21/4 1894 till straffarbete i tre år ”för å sabbatstid föröfvadt barnamord”.

Verkställighet

Elin Charlotta Jansson skrevs in vid läns- och straffängelset på Norrmalm den 26 april 1894 för att avtjäna sitt treåriga straff. I de grå fängelsebyggnaderna av sten, grupperade i längor, fanns vaktkvinnornas, vaktmästarens och fängelsepredikantens rum samt logement för straffångar. Logementen, som var avsedda för ett fyrtiotal kvinnliga fångar, bestod av ett stort rum med enkel inredning: upphängningsanordningar för hängmattor, pallar och en eldstad. Bland byggnaderna fanns även logement för arbetsfångar, ett kök samt tvätt- och badavdelningar. Dessutom fanns en kyrka och ett sjukhus, de enda lokaler där arbets- och straffångar blandades.

I fängelsets kyrkobok finns antecknat att Elin den 17 augusti 1894, alltså efter ca tre och en halv månad, går fram inför prästen och får absolution, dvs syndernas förlåtelse. Två dagar senare deltar hon i nattvardsceremonin, vilket hon därefter ges möjlighet till ett par gånger per år.

Under Elins tid på fängelset tjänstgjorde olika fängelsedirektörer på chefsbefattningen. En av dem var Ulrik Leander (f 1858) tillika fängelselärare på Långholmen, en man som under många år skulle få stor betydelse för Elin.

Elin frigavs den 25 juli 1896. Enligt fångrullan hade Elin inför frigivningen erhållit ”god tjänst”. Hon hade erbjudits arbete som hembiträde hos läraren, tillika fängelsedirektören, Leander. Denne hade bildat familj i början av 1890-talet och hade nu två små barn, Ulrick f 1893, Uddny f 1897.

Det gamla läns- och straffängelset på Norrmalm i Stockholm 1895. Foto: fotograf okänd/Stockholms källan.

När Leander i april 1899 erhållit en fast direktörstjänst vid läns- och straffängelset i Karlskrona följde Elin med denne och hans familj ner till den stora anstalten i Blekinge.

Första tiden efter fängelsestraffet

Tiden i Karlskrona blev intensiv och prövande både för Leander, hans familj och för hans hembiträde Elin. Familjen hade sitt boende i fängelsebyggnaden, i våningen under tingssalen, vilket innebar att mannens arbete alltid var närvarande. Men Elins arbete var uppskattat. I sina memoarer skriver Leander ”... bättre och pålitligare hembiträde kan man gärna icke få. Det var ovärderligt att äga henne i huset just vid den bekymmersamma tidpunkt, då min hustru avled” den 19 mars 1900. Fruns hastiga bortgång innebar att Elin nu – förutom tillsynen av barnen – dessutom fick ”ensam sköta om sysslorna i hemmet”.

Elin stannar hos Leander i drygt sex år. Därefter får hon, enligt Leanders memoarer, genom honom hjälp till anställning ”vid en offentlig institution”. Arbetet – skulle det visa sig – var en extra tjänst som vaktfru vid cellfängelset i Umeå. Ett år tidigare, i december 1901, hade nämligen J. Melén tillträtt chefsbefattningen vid fängelset i Umeå. Melén hade tidigare haft motsvarande befattning i Karlskrona och sannolikt var han och Leander bekanta. Troligen höll dock Leander informationen om det som hänt Elin under mitten av 1890-talet för sig själv. I Leanders memoarer (1936) nämns nämligen inte Elin vid namn, inte heller var hon fått anställning. Dessa uppgifter framkommer istället i Jakobsson & Jakobssons ”Orons och förtvivlans gärningar”, publicerad 1987, alltså 55 år efter Elins död (Jakobsson & Jakobsson, 1987 s.139, 143 och 237).

Fängelset i Umeå, Kv. Älvsbacka, med 24 celler fördelade på två våningar var endast ca 1/5 i storlek i jämförelse med det stora fängelsekomplexet – kallat "Vita Briggen" – i Karlskrona.

Foto: Nils Ahlberg 1985, Sveriges Fängelsemuseum, Gävle.

Arbetet som vaktfru – en livsuppgift

Anställningen i Umeå tillträdde i okt 1902 och nu fick vaktfrun Elin Jansson ett rum, intill kokerskans, på övre botten i fängelsebyggnadens norra del. Här, i den del av fängelset som inrymde administrationslokaler och fängelsedirektörens bostad, fanns även sjukrum och en stor sessionssal samt ett arkiv. Vaktfruns huvuduppgifter bestod av bevaknings- och transporttjänst: bevakning i samband med att kvinnliga fångar sysselsattes utom cell och då de fördes ut till "vandring" i de tårtformade promenadgårdarna som fanns vid fängelsebyggnadens utgång mot söder. Transporttjänsten innebar att vaktfrun skulle verkställa extra fångtransport av kvinna och biträda vid ordinarie transport, då kvinnlig fånge fanns med. Vaktfrun förväntades även biträda vid sjukvård inom anstalten och vid arbetsdriften, vid badning samt delta i skötsel av persedelförråd. Beträffande handhavandet av anstaltens nycklar stadgade arbetsordningens § 61 att vaktfrun skulle "vårda henne anförtrodda nycklar till de celler i vilka kvinnofångar förvaras", så att inte "manlig tjänsteman eller annan obehörig person må inkomma i cell, till vilken nyckeln av henne innehaves".

Sommaren 1905 var vaktfrun Elin för första gången noterad som sjukskriven, enligt läkarens noteringar, för "hälsans vårdande". Troligen hade arbetsmängden och den mentala påfrestningen blivit henne övermäktig. Den gamla kokerskan hade avlidit i december 1904, och då vaktfrun även skulle biträda en då nyanställd i köket, kan Elin under denna period belastats med alltför mycket arbete.

Sommaren därpå beslutade läkaren återigen om 15 dagars ledighet för "hälsans vårdande". Från 1911 erhöll samtliga med denna befattning två veckors semester varje sommar, men Elin var trots det i behov av extra

Vaktfruns uniform (ca 1900). Under slutet av 1920-talet kom tjänstedräkten att alltmer påminna om "sjuksköterske-dräkten". Tyvärr har något foto av Elin inte påträffats, men vid inskrivningen på Norrmalms fängelse våren 1894 beskrivs hon vara av medellängd, med ovalt ansikte, blå ögon och brunt hår.

Foto: fotograf okänd/Sveriges Fängelsemuseum, Gävle.

ledighet för "hälsans vårdande" eller, vilket senare noterades, "egna angelägenheter". Det är rimligt att anta att en del av hennes ledighet användes för att kunna besöka föräldrarna i hemförsamlingen.

Vilka kontakter hade Elin alltjämt med sin hemförsamling?

I början av 1920-talet var Elins föräldrar dryga 75 år gamla. Fadern, som i större delen av sitt liv arbetat som gruvarbetare, var nu troligen pensionerad. Som gamla och eventuellt med sviktande hälsa, fick de troligen inte bo kvar i Hammartorp som enligt husförhörläng-

den stod under Åkers styckebruk, faderns tidigare arbetsgivare. Vad kunde döttrarna göra om fadern hotades att mista sitt och hustruns boende?

Vad gäller Rundqvist, är det oklart om Elin nånsin hade någon mer kontakt med honom. Hans liv tog dock en tragisk vändning hösten 1911, då den förre slakteriarbetaren Carl Gustaf Rundqvist, efter år av dålig hälsa och ett kringflackande leverne, beslutat att själv avsluta sitt liv. Sedan han fredagen den 29 september fört den febersjuka fästmon Laura till sjukhus, tog han med sig deras gemensamme 6-årige son Herman till ett hotell på Klara Västra Kyrkogatan och hyrde ett rum för natten. Morgonen därpå påträffade hotellpersonalen båda svårt knivskurna i halsen och polis tillkallades. Pojken, som låg i en dubbelsäng, var redan död, men mannen visade svaga livstecken. Intill honom på golvet hittade man en uppspänd större fällkniv. "Ambulansvagn" tillkallades, men vid ankomsten till sjukhuset kunde man endast konstatera att båda var döda.

Eget hus och en vän för livet

Utöver baptistförsamlingen, som förblev den varmt troende Elins trygghet, var det sannolikt endast föräldrarna och den yngsta systemen och hennes familj som fanns kvar i Gåsinge. Elins liv dominerades helt av arbetet på stadens fängelse. Med en arbetstid på minst 42 timmar i veckan skulle personal i vanlig bevakningstjänst fullgöra en effektiv tjänstgöring om 56 timmar. Dessutom försökte man ordna så "att bevakningstjänstemännen turvis med lämpliga mellantider åtnjuta frihet varje vecka åtminstone ett helt dygn i följd", om möjligt en söndag (not: Arbetsordningen § 30 och 34). Det handlade mycket om arbetet och arbetskamraterna, men så fanns även en vänkrets och en väninna.

Vaktfrun Elin och hennes väninna, stickerskan Selma Grahn, köpte i september 1921 en tomt inom kvarteret Solvik på Öbacka. Köpesumman uppgick till 1080 kr och den var "kontant erlagd". Här uppförde de båda en "ny gård å fri grund" troligen någon gång mellan 1922-1925.

Föräldrarna lämnade Gåsinge församling hösten 1925. Enligt församlingens utflyttningslängd skulle de bege sig till Umeå stad med adress Storgatan 62, vilket är gatoadressen till länsfängelset. Troligen hade de inte någon annan adress till dottern Elin, eller så ville Elin överraska dem och själv följa med dem den sista biten till det nybyggda huset på Öbacka.

Troligen bodde föräldrarna här i huset fram till faderns död i jan 1927. Han uppnådde en ålder av 80 år. Modern flyttade då till Umeå stads äldreboende, församlingshemmet. Hon avled i dec 1930.

Gården på Öbacka, Solvik 3:2, låg intill Djupbäcken inte långt från Länsfängelset på Storgatan 62. Byggnaden med tillhörande uthuslänga var belägen på den västra delen av kvarteret Solvik där Scharinsvägen nu möter Ankargränd. Bilden från 1975, samma år som byggnaden revs. Fotograf okänd/Stadsarkivet i Umeå.

Ett val av transportmedel som kom att bli ödesdigert Elin Charlotta planerade att gå i pension hösten 1932, men olyckan som ägde rum ett par månader tidigare avslutade abrupt hennes liv.

Totalt fyra personer färdades i den öppna privatägd sportautomobil när man påbörjade fångtransporten mot Lycksele. Enligt regelverket utfördes fångtransporter under denna period vanligtvis med automobilskjuts (taxi), i fångvårdens speciella automobiler eller i järnvägens fångvagnar. Hur kunde det vara möjligt att fängelsedirektören Nyberg godkände en transport med öppen privatägd sportbil? Enligt en av lokaltidningarnas reportrar hade fängelsedirektören emellertid manat sin vikarierande vaktkonstapel Karl Ulrik Bergström "att fara varligt fram" (not: Umebladet 1/8 1932). I den polisutredning som senare genomfördes framhöll Bergström att suffletten vid tillfället "lyckligtvis" var

Fängelsedirektören Rickard Nyberg, f. i Uppsala 1885.
Han kom, före flytten till Umeå, från Landskrona.
Nyberg var föreståndare vid länsfängelset i Umeå under
åren 1922–1939.
Foto: Fotograf okänd/ Sandells album 1926,
Sveriges Fängelsemuseum, Gävle.

uppfälld. I övrigt finns inga uppgifter eller kommentarer om valet av transportmedel.

Den öppna sportautomobilens var vänsterstyrd och föraren Bergström hade på sin högra sida, närmast sig i framsätet, den kvinnliga fången och till höger om henne, intill dörren, satt vaktfrun Elin. Den manlige fången satt ensam i baksätet. Vid Kvarntorp, knappt halvvägs till Lycksele, fick man möte på en raksträcka. Den mötande var en täckt personautomobil som framfördes i relativt hög hastighet. De båda bilarna hakade i varandra och Elin kastades, trots suffletten, ur bilen och hittades liggande på rygg på landsvägen med huvudet nära bilens högra fotbräda. Föraren och de båda passagerarna klarade sig med endast mindre blessyrer, men det stod snart klart att Elin var illa skadad. Hon bars in till en gård i närheten – hela tiden vid medvetande – men klagade över svåra smärtor i mage och rygg. En sjuksköterska var relativt snart på plats och tog ansvar för den skadade. I samband med

att den varmt troende Elin började ”tala med Gud” lämnade de övriga gården och endast sköterskan blev kvar. Elin avled knappt två timmar efter olyckan. Den tillkallade läkaren, tf provinsialläkare Ahlgren från Hällnäs sanatorium, anlände först efter hennes död och kunde endast konstatera att hon avlidit av de svåra stöt- och krosskador som kollisionen inneburit.

Några slutord

Två dagar efter olyckan, den 2 augusti 1932, fanns dödsannonsen undertecknad av Selma Grahn, införd i lokaltidningen. Jordfästningen ägde rum på Norra Kyrkogården i Umeå den 7 augusti. Elins bortgång uppmärksammades i skriften ”Vård och vaktorgan för Sveriges fängvårdsmannaförbund”, där man den 8 augusti 1932 skriver: ”Uniformerade manliga kamrater buro henne till graven. En rik blomstergård utgjorde en värdig avskedshälsning till en trogen arbetskamrat och en avhållen människa”.

Elin hade tillbringat tre decennier som vaktfru vid länsfängelset i Umeå. I lokalpressen noterades att hon i sin tjänst hade varit ”synnerligen plikttrogen ... / ... och åtnjöt sina förmäns odelade förtroende och aktning” (Umebladet 1/8 1932). Elin skulle som vaktfru omnämnas besitta ett stort/omfattande engagemang för sina ”skyddslingar” (VK 1/8 1932), en tydlig påverkan från Leander som, bl a i sin roll som riksdagsman, arbetade hårt för en mer human fång-/kriminalvård och en uppbyggnad av ett skydds- och hjälparbete för frigivna fångar, en verksamhet som numera är känd som Kriminalvårdens Frivård.

Det skulle alltså bli 30 tjänsteår vid länsfängelset i staden. Tjänstgöringen inom dåvarande Fångvårdsmyndigheten avslutades i samband med bilolyckan, en olyckshändelse som inträffade endast några månader före hennes planerade pensionering. Någon ledighet fick vaktfrun Elin aldrig uppleva, men vad som kommit att bli hennes livsuppgift hade hon slutfört.

Vaktfrun Elin Charlotta Janssons gravsten på Norra kyrkogården i Umeå. Här vilar även Selma Maria Grahn, som avled år 1935, samt Selmas bror Per Otto Grahn, jordfäst år 1951. Gravplatsen är minnesmärkt.
Foto: Siv Rehn/I privat ägo.

Referenser:

Arkiv

Folkregistreringsarkivet, Västerbotten: Umeå baptistförsamlings arkiv. Medlemsmatrikel.

Lantmäteriet, Umeå: uppgifter samt kartor om fastigheten Solvik 3:2 Öbacka, Umeå stad förmedlat av Anna Berglund. Akt 24-UMJ-1748, 2480K-52/1947, 24-UMJ-AVS1102, 24-UMJ-AVS1108, 24-UMJ-AVS110, 24-UMJ-1748, 2480K-29-1970, 2480K-09-74.

Riksarkivet Härnösand (HLA): a/Kriminalvårdsanstalten Umeå, volym B I:9 (som bilaga i försäkringsärende) Polisrapport, protokoll 31 juli 1932. b/Kriminalvårdsanstalten Umeå, personalmatriklar vol DIa:1 samt "Rulla över Tjänste- och bevakningspersonalen vid Västerbottens länsfängelse (1902 – 1922,1925).

Stadsarkivet, Umeå: uppgifter om fastigheten Solvik 3:2 Öbacka, senare benämnd Hjorten 6. Stadskarta samt fotografi inför rivningen 1975, förmedlat av arkivassistent Calle Cedervärn.

Stockholms stadsarkiv: a/Dom i mål 85/1894 Elin Charlotta Jansson f 1872, Stockholms RR, avd 5. b/Fångarulla (D IIIa:52) Stockholms läns- och straffängelse. c/Utdrag ur kyrkobok (A:6) Stockholms läns- och straffängelses kyrkoarkiv. d/Rapport från arkivet efter Poliskammaren nr 1188, Rundqvist år 1911.

Sveriges Fängelsemuseum, Gävle: a/ Tjänstedrakter, Reglemente 1911. b/ Fångvårdsstyrelsens Arbetsordning för Fångvårdsstaten, fastställt 9/4 1923. c/ Kungl. Fångvårdsstyrelsens Cirkulär 1924:nr 16 angående vissa ändringar i ordningen för fångtransporter inom de norra orterna. Sthlm 22/9 1924. d/ 1924:nr 11 angående fångtransport med åkdon och slädar.

Digitalt

Kyrkböcker

Sveriges dödbok 1860 – 2016.

Muntliga och skriftliga uppgifter samt fotografier

Maj Bylund, arkivarie, Härnösand.

Katarina Kallings, antikvarie vid Sveriges Fängelsemuseum, Gävle.

Jan Emanuelsson, kyrkogårdsvaktmästare Norra Kyrkogården, Umeå.

Jessica Stenberg, Kyrkogårdsexpeditionen, Svenska Kyrkan Umeå.

Maria Äppelstam-Häll, byggnadsantikvarie vid Västerbottens Museum.

Litteratur

Engström, Christina 2007: En fångvagn och dess sammanhang i Spår 2007, *Järnvägmusei vännersårsbok*.

Jakobsson, Svante och Jakobsson, Sten W 1987, 1990: *Orons och förtvivlans gärningar. Ogifta kvinnors vånda för havandeskaps och barnbörds skull. Stockholm 1887–1901*. Tiden.

Leander, Sigfrid 1949: Fånge och fri. i *Min far. Trettioen svenska män och kvinnor om sina fäder*. Uppsala (s 132-143).

Leander, Ulrik 1936: *En fängelsedirektörs minnen*. Sv. Missionsförbundet Stockholm.

Mobrink, Gustaf 1969: En gammal fångvårdsmans hågkomster och funderingar i *Västerbotten 1969:2* s 62-82, 99-120. Sune Jonssons projekt Levnadsminnen.

Rehn, Siv 2005: *Vita Duvan. Det gamla cellfängelset i Luleå*. Probus Stockholm.

Statens Fastighetsverk: *Vårdprogram/2013/ Umeå cellfängelse-tomt/AC 48/6/ Historik*.

Umebladet 1/8 1932.

Vård och Vakt, Organ för Sveriges fångvårdsmannaförbund, nr 8 augusti 1932.

Västerbottens Folkblad 1/8 1932.

Västerbottens Kuriren 1/8 och 2/8 1932.

GLÖM INTE ATT UPPGE
FÖRFATTARNAMN OCH KÄLLA
NÄR DU HÄNVISAR
TILL DENNA ARTIKEL